

מפתח תשובות נכונות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	שאלה
(2)	(4)	(4)	(3)	(1)	(4)	(1)	(1)	(4)	(1)	תשובה

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	שאלה
(4)	(1)	(2)	(4)	(4)	(4)	(1)	(1)	(4)	(3)	תשובה

23	22	21	שאלה
(2)	(4)	(2)	תשובה

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: שוחח : דיבר

היחס: שוחח הוא מישהו שדיבר למישהו אחר.
א' הוא אדם שב' למישהו אחר.

- תשובה (1): התכתב : כתב. האם התכתב הוא מישהו שכתב למישהו אחר? כן.
- תשובה (2): התווכח : שכנע. האם התווכח הוא מישהו ששכנע למישהו אחר? לא. מי שהתווכח לא בהכרח שכנע מישהו אחר.
- תשובה (3): הסתכן : סיכן. האם הסתכן הוא מישהו שסיכן למישהו אחר? לא. הסתכן הוא מישהו שסיכן את עצמו.
- תשובה (4): התנצל : סלח. האם התנצל הוא מישהו שסלח למישהו אחר? לא. התנצל הוא אדם שמבקש ממישהו אחר שיסלח לו.
- תשובה (1).

2. השאלה: פעמון : ענבל -

היחס: ענבל זה חלק מהפעמון (החלק הפעיל).
א' זה חלק מה-ב'.

- תשובה (1): מצח : עורף. האם עורף זה חלק מהמצח? לא. עורף נמצא בצד ההפוך מהמצח – המצח נמצא בחלק העליון והקדמי של הראש, ואילו העורף נמצא בחלק התחתון והאחורי שלו.
- תשובה (2): מחרוזת : עדי. האם עדי זה חלק מהמחרוזת? לא. מחרוזת זה סוג של עדי (=תכשיט).
- תשובה (3): גפרור : נר. האם נר זה חלק מהגפרור? לא. הגפרור משמש להפעלת (הדלקת) הנר.
- תשובה (4): סכין : להב. האם להב זה חלק מהסכין? כן. להב זה החלק הפעיל (החותך) של הסכין.
- תשובה (4).

דצמבר 2015 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

3. השאלה: **חמק : מילט -**

היחס : מילט זה כאשר מישהו עוזר לאחר **לחמוק** (חמק).
ב' זה כאשר מישהו עוזר לאחר א'.

תשובה (1): הסתגל : התאים. האם **התאים** זה כאשר מישהו עוזר לאחר **להסתגל**? כן. **התאים** זה פעולה שמישהו עשה כדי שמשוהו יהיה טוב יותר לאחר ובכך הוא עוזר לו **להסתגל**.

תשובה (2): לקח : קיבל. האם **קיבל** זה כאשר מישהו עוזר לאחר **לקחת**? לא. **קיבל** זה מישהו **שלקח** משהו שנתנו לו.

תשובה (3): דעך : קָבַהּ. האם **קָבַהּ** זה כאשר מישהו עוזר לאחר **לדעוך**? לא. **דעך** זה **קָבַהּ** בשלבים (לא בבת אחת).

תשובה (4): **טן** : התנקם : פגע. האם **פגע** זה כאשר מישהו עוזר לאחר **להתנקם**? לא. **התנקם** זה מישהו **שפגע** באחר אחרי שהוא **פגע** בו.

תשובה (1).

4. השאלה: **עולל : טף -**

היחס : טף היא מילה שמתארת את כלל **העוללים** (עולל).
ב' היא מילה המתארת את כלל הא'.

תשובה (1): דג : דגה. האם **דגה** היא מילה המתארת את כלל **הדגים**? כן.

תשובה (2): כף : כפית. האם **כפית** היא מילה המתארת את כלל **הכפות**? לא. **כפית** היא **כף** קטנה.

תשובה (3): צעד : צעדה. האם **צעדה** היא מילה המתארת את כלל **הצעדים**? לא. **צעידה** היא כמה אנשים **שצועדים** יחד.

תשובה (4): ים : ימה. האם **ימה** היא מילה המתארת את כלל **הימים**? לא. **ימה** היא סוג של **ים** קטן.

תשובה (1).

5. השאלה: **מסמר שער : הלחלה -**

היחס : מסמר שער זה משהו שמעורר **הלחלה**.
א' זה משהו שמעורר ב'.

תשובה (1): מחריש אוזניים : רעש. האם **מחריש אוזניים** זה משהו שמעורר **רעש**? לא. **מחריש אוזניים** זה משהו שגורם להרבה **רעש**.

תשובה (2): מורט עצבים : שלוה. האם **מורט עצבים** זה משהו שמעורר **שלוה**? לא. **מורט עצבים** זה משהו שמעורר את ההפך **משלוה**.

תשובה (3): מרהיב עין : יופי. האם **מרהיב עין** זה משהו שמעורר **יופי**? לא. **מרהיב עין** זה משהו בעל **יופי** רב.

תשובה (4): משובב נפש : הנאה. האם **משובב נפש** זה משהו שמעורר **הנאה**? כן. **משובב נפש** הוא משהו מהנה.

תשובה (4).

6. השאלה: קצר רוח : מיד -

**היחס: קצר רוח הוא מישהו שרוצה משהו מיד.
א' הוא מישהו שרוצה משהו ב'.**

תשובה (1): מתגעגע : שוב. האם **מתגעגע** הוא מישהו שרוצה משהו **שוב**: כן. **מתגעגע** הוא מי שרוצה לראות מישהו או לחוות משהו **שוב**.

תשובה (2): יכול : אפשר. האם **יכול** הוא מישהו שרוצה משהו **אפשר**: לא. **יכול** הוא מישהו שיש לו **אפשרות** לעשות משהו.

תשובה (3): פזיז : מהר. האם **פזיז** הוא מישהו שרוצה משהו **מהר**: לא. **פזיז** הוא מי שעושה משהו **מהר** ובאופן לא שקול.

תשובה (4): מתרשל : היטב. האם **מתרשל** הוא מישהו שרוצה משהו **היטב**: לא. **מתרשל** הוא מישהו שלא עושה משהו **היטב**.

תשובה (1).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה:** כדרכן של רוב ההמצאות, גם לטלפון "ממציאים" רבים. ממציאים אלו עבדו על מערכות להעברת קול במחצית השנייה של המאה ה-19, התקופה שבה התגלו העקרונות שביסוד טכנולוגיית הטלפון. המצאת הטלפון מיוחסת בדרך כלל לאלכסנדר גרהם בל, שרשם פטנט על המכשיר בשנת 1876, אך באיטליה מקובל לראות באנטוניו מאוצ'י את ממציא הטלפון, ובגרמניה זהו פיליפ רייס.

איזה מהטענות הבאות נכונה לפי הפסקה?

פיתרון: הפסקה עוסקת בממציא הטלפון. לפיה בל אמנם רשם פטנט על המצאת מכשיר הטלפון אך רבים לפניו פיתחו מכשירים להעברת קול, ויש מקומות אחרים בעולם בהם מקובל לראות באחרים כממציאי הטלפון.

קעת נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): פיליפ רייס המציא את הטלפון בגרמניה, ואלכסנדר גרהם בל הפיץ המצאה זו בעולם כולו כאמור, לפי הפסקה במקומות שונים בעולם מייחסים את המצאת הטלפון לאנשים שונים. כפי שנאמר בקטע, בגרמניה מייחסים את המצאת הטלפון לפיליפ רייס, אך בעולם נהוג לייחס את המצאתו לאלכסנדר גרהם בל. לכן, לא נכון לומר כי בל היה זה שהפיץ את ההמצאה בעולם אלא הוא הדמות לה מייחס רוב העולם את המצאתה, ואילו בגרמניה מייחסים זאת לרייס. התשובה נפסלת.

תשובה (2): אלכסנדר גרהם בל רשם פטנט על המצאת הטלפון, אך פיליפ רייס הוא הממציא האמתי הפסקה לא מספקת מידע לגבי הממציא האמתי של הטלפון אלא רק השערות – רוב האנשים בעולם מעריכים כי היה זה בל שהמציא את המכשיר, אבל בגרמניה למשל מעריכים כי היה זה רייס. מכיוון שאין מידע בפסקה לגבי הממציא האמתי של הטלפון התשובה נפסלת.

תשובה (3): הן לאלכסנדר בל והן לפיליפ רייס מיוחסת המצאת הטלפון, אלא שאלכסנדר בל הוא שרשם פטנט על ההמצאה

כפי שנאמר בהסברים לתשובות הקודמות, גם לבל וגם לרייס מיוחסת המצאת הטלפון. כמו כן, נכתב בפסקה כי בל הוא שרשם פטנט על ההמצאה ולכן המצאת הטלפון מיוחסת לו. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): אלכסנדר גרהם בל גילה את עקרונות טכנולוגיית הטלפון, ופיליפ רייס המציא את המכשיר עצמו. המצאת הטלפון מיוחסת גם לבל וגם לרייס ולכן לא נכון לומר כי רייס הוא זה שהמציא את המכשיר עצמו. בנוסף, נכתב כי כבר במחצית השנייה של המאה ה-19 התגלו עקרונות טכנולוגיים של העברת קולות ולא נכתב כי בל הוא שגילה אותם. התשובה נפסלת.

תשובה (3).

8.

השאלה: בתגובה לשאלה שנשאלה ענתה פרופסור ברייטמן: "בעלי חיים ממינים רבים מסוגלים לזהות עצמם בראי, חולדות מפיקות קולות הדומים לצחוק בשעה שמדגדים אותן, ודולפינים, תוכים וכלבים מגלים סימני מצוקה כשיצורים קרובים אליהם מתים. תופעות אלה מאששות את מה שידוע זה מכבר: לבעלי חיים יש נפש ועולם רגשי. והלוא אך הגיוני כי במקום שיש נפש עלולות להתפתח גם מחלות נפש."

איזו מהשאלות הבאות היא המתאימה ביותר להיות זו שעליה ענתה פרופסור ברייטמן?

פיתרון: ברייטמן בתשובתה מדברת על קיומה של הנפש ומחלות נפש בחיות. היא מתארת לפי מה ניתן לדעת כי לחיות יש נפש (קולות, סימני מצוקה וכו') ואומרת לבסוף כי היכן שקיימת נפש עלולות להתפתח מחלות נפש.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): אילו ראיות יש לכך שבעלי חיים חווים רגשות?

ברייטמן הסבירה כי ידוע שלחיות יש עולם רגשי, כלומר הם חווים רגשות, מכיוון שיש לכך עדויות: החולדות משמיעות קול הדומה לצחוק כשמדגדים אותן וכו'. בתשובתה של ברייטמן היא מונה ראיות לכך שבעלי חיים חווים רגשות אך היא הסבירה זאת כדי להסביר כי אם לבעלי החיים יש רגשות הרי שיש להם נפש, ומכאן שגם להם יש בעיות נפשיות. אילו נשאלה ברייטמן רק על העולם הרגשי של בעלי החיים לא היה צורך בחלק האחרון של תשובתה ומכאן שזוהי אינה השאלה שנשאלה. התשובה נפסלת.

תשובה (2): לאילו מינים של בעלי חיים יש נפש?

ברייטמן אמנם הציגה חיות ממינים שונים שיש להן נפש אך לא אמרה באופן כללי לאילו מיני חיות יש נפש ולכן לא ייתכן כי זו השאלה שנשאלה. התשובה נפסלת.

תשובה (3): האם לבעלי החיים יש נפש ועולם רגשי?

באופן דומה להסבר לתשובה (1), ברייטמן הסבירה האם לבעלי החיים יש נפש ועולם רגשי אך הסבירה זאת כדי לומר כי אם יש להן נפש ועולם רגשי הרי שיש להם גם בעיות נפשיות. אילו זו הייתה השאלה שנשאלה ברייטמן ההסבר על המחלות הנפשיות היה מיותר. התשובה נפסלת.

תשובה (4): האם קיימות מחלות נפש גם אצל בעלי חיים?

ברייטמן הציגה והסבירה מדוע לחיות יש עולם רגשי ונפשי וזאת כדי לומר בסופו של דבר כי זוהי הסיבה מדוע יש להן בעיות נפשיות. כלומר, ההקדמה לשורה התחתונה בתשובתה באה לבסס את עמדתה בנושא כי גם לבעלי חיים יש בעיות נפשיות. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).

9.

השאלה: בסקר שבו נתבקשו בני אדם ממדינות שונות לדרג את אושרם בסולם מ-1 עד 10, נמצא כי רמת האושר הממוצעת של האמריקנים גבוהה מזו של ההודים. פרופ' עילם טוענת שאי-אפשר להסיק מהסקר שאכן יש פער ברמת האושר בין האמריקנים לבין ההודים.

איזו מן האפשרויות הבאות היא **המתאימה ביותר** להיות הבסיס לטענתה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): בארצות הברית הכלכלה יציבה יותר מבהודו, וידוע שככל שמצבו הכלכלי של אדם יציב יותר, כך הוא יותר מאושר

אם בארצות הברית אנשים יציבים יותר כלכלית ולכן מאושרים יותר הרי שכן ניתן לומר כי הם אכן מאושרים יותר בשילוב עם תוצאות הסקר. למעשה טיעון זה מספק הסבר לתוצאות הסקר ועל כן אינו מתאים להיות הבסיס לטענתה של פרופ' עילם. התשובה נפסלת.

תשובה (2): שיעור המשיבים שסימנו "7" בקרב הנבדקים האמריקנים היה שווה לשיעורם בקרב הנבדקים ההודים

שיעור המסמנים "7" אינו רלוונטי לביסוס טענתה של פרופ' עילם וזאת משום שתוצאות הסקר התייחסו לממוצע הסימונים של כלל הנבדקים. התשובה נפסלת.

תשובה (3): עקב טעות לא נכללו בחישוב תוצאות המחקר כמה מאות טפסים של נבדקים אמריקנים, והתברר שרמת האושר הממוצעת שסומנה בהם גבוהה מהרמה הממוצעת שנמצאה בקרב שאר האמריקנים שענו לסקר

אם בטעות לא נכללו בסקר נבדקים אמריקנים שדירוג האושר שלהם גבוה הרי שהתוצאות האמתיות של הסקר היו צריכות לצאת מובהקות יותר – ממוצע האושר של האמריקנים היה גדל והפער בינם לבין ההודים היה גדל עוד יותר. לכן, טיעון זה רק מספק הסבר נוסף לכך שאכן האמריקנים מאושרים יותר ולא יכול להיות בסיס לטענתה של פרופ' עילם. התשובה נפסלת.

תשובה (4): בתרבות ההודית, גם אם אתה מאושר מאוד, מנומס יותר לומר שאתה רק "מרוצה"

אם אכן בתרבות ההודית המשיב נוהג להמעיט בערך האושר שלו הרי שסביר שחלק מהנבדקים ההודים מאושרים יותר מכפי שטענו בסקר. אם כך הדבר הרי שממוצע האושר של ההודים במציאות גבוה מזה שהתקבל בתוצאות הסקר, ומכאן שהפער בין רמת האושר שלהם לבין זו של האמריקנים לא גדול כפי שהתקבל. טיעון זה יכול להסביר את טענתה של פרופ' עילם ועל כן יכול להיות הבסיס לטענתה. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).

10. השאלה: "מינים פולשים" הם מינים של בעלי חיים או צמחים שהובאו למקום חדש, מחוץ לאזור תפוצתם הטבעי, התפשטו במקום החדש במהירות רבה והתבססו בו. לעתים גם מינים מקומיים יכולים להתפשט במהירות רבה, אך אלו מוגדרים "מינים מתפרצים". ההבחנה בין השניים חשובה כשעוסקים בשמירת הטבע: מומחים לשימור הסביבה ממליצים להשמיד מיד מינים פולשים, אך להסתפק בוויסות גודלן של אוכלוסיות של מינים מתפרצים.

לפי האמור בפסקה, איזו שאלה יש לשאול כדי להחליט אם להשמיד מין המתפשט במהירות?

פיתרון: הפסקה מגדירה מהם מינים פולשים ומהם הם מינים מתפרצים. לפי הפסקה מינים פולשים הם מינים שהתפשטו במהירות בסביבה חדשה, ואילו מינים מתפרצים הם מינים שהתפשטו מהר בסביבה מקומית. כמו כן, נאמר כי את המינים הפולשים יש להשמיד מיד אבל לא להשמיד את המינים המתפרצים, אלא רק לווסת את גודל האוכלוסייה שלהם.

אם כך, כדי להחליט אם להשמיד מין המתפשט במהרה עלינו לקבוע האם זהו מין שהסביבה בה הוא נמצא חדשה עבורו, מה שיהפוך אותו למין פולש, או אם שזוהי סביבתו הרגילה, מה שיהפוך אותו למין מתפרץ. אם המין הוא מין שזוהי סביבה חדשה עבורו נשמיד אותו ואם לא אז לא.

חשוב לשים לב ששני המינים מתפשטים במהירות ולכן ניתן לפסול את תשובות (1) ו-(3). את תשובה (4) נפסול מכיוון שוויסות האוכלוסייה התייחס למה שנעשה למינים מתפרצים בלבד.

תשובה (2).

11. השאלה: מלחמת העולם השנייה הקשתה על שיתוף הפעולה הבריטי-בלגי בתחום היהלומים, אך לא מנעה אותו: בלגיה עצמה אמנם נכבשה בידי גרמניה, אך ממשלת בלגיה הגולה, שישבה בלונדון, לא איבדה את שליטתה בקונגו שבאפריקה. הודות לכך המשיכה כריית היהלומים להתנהל פחות או יותר כסדרה, אך מאחר שהעיר הבלגית אנטוורפן הייתה בידיים גרמניות, נאלצו ממשלות בריטניה ובלגיה לשלוח את היהלומים למרכזי עיבוד חלופיים.

מה אינו משתמע מהפסקה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): שיתוף הפעולה הבריטי-בלגי בתחום היהלומים התבסס על יהלומים שנכרו בקונגו

בפסקה נכתב כי המלחמה הקשתה על שיתוף הפעולה הבריטי-בלגי בתחום היהלומים אך לא מנעה אותו וזאת משום שבלגיה המשיכה לשלוט בקונגו שבאפריקה, והודות לכך המשיכה כריית היהלומים כסדרה. מכאן שאם כריית היהלומים לא הייתה ממשיכה אז שיתוף הפעולה לא היה מתקיים, ולכן ניתן לומר כי שיתוף הפעולה התבסס על היהלומים שנכרו. הטיעון משתמע מהפסקה ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): טרם הכיבוש הגרמני היה באנטוורפן מרכז לעיבוד יהלומים

בפסקה נכתב כי מאחר שהעיר הבלגית אנטוורפן הייתה בשליטה גרמנית נאלצו לשלוח את היהלומים למרכז עיבוד חלופי. מכאן העיר אנטוורפן לא הייתה בשליטה גרמנית לא היה בזה צורך, כלומר אנטוורפן שימשה כמרכז לעיבוד יהלומים. טיעון זה משתמע מהפסקה ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3): ממשלת בלגיה הגולה ישבה בלונדון בשל שיתוף הפעולה עם ממשלת בריטניה בתחום היהלומים

בפסקה נכתב כי ממשלת בלגיה הגולה ישבה בלונדון והודות לכך נמשכה כריית היהלומים בקונגו. עם זאת, לא נכתב מדוע ממשלת בלגיה הגולה ישבה בלונדון ולכן לא ניתן להסיק שהיא עשתה זאת בשל שיתוף הפעולה עם ממשלת בריטניה. טיעון זה אינו משתמע מהפסקה ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): קונגו הייתה בשליטת ממשלת בלגיה עוד לפני שהחלה מלחמת העולם השנייה

בפסקה נכתב כי במלחמת העולם השנייה בלגיה המשיכה לשלוט בקונגו ומכאן שהיא שלטה בה גם לפני המלחמה. הטיעון משתמע מהפסקה ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3).

12. **השאלה:** להלן טיעון: יתושים נמשכים לאור; לכן, אם אכבה את האור, לא איעקץ.

איזה מהטיעונים הבאים הוא הדומה ביותר במבנה הלוגי שלו לטיעון זה?

פיתרון: הטיעון מציג קשר לוגי בין שני גורמים: **יתוש** נמשך **לאור** ומכאן שאם אכבה את האור, כלומר **לא יהיה אור** לא איעקץ (כי הגורם לעקיצה, כלומר **היתוש** לא יגיע).

המשפט מציג בחלקו הראשון קשר בין שני גורמים: יתושים נמשכים לאור, ובחלקו השני טוען שאם הגורם השני ינוטרל (אכבה את האור) אז ימנע נזק (עקיצה), הנגרם מן הגורם הראשון. נחפש בתשובות טיעון לוגי ומסקנה בעלי קשר דומה.

תשובה (1): קריאה אינה פעילות מעייפת; לכן, אם אקרא, לא אתעיף

לפנינו משפט אשר חלקו הראשון מציג קשר בין קריאה לעייפות: קריאה אינה מעייפת ובחלקו השני מסקנה: ולכן אם לא אקרא אתעיף. מכיוון שהמבנה הלוגי המוצע **אינו** דומה לקשר המוצג בשאלה זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): קרפדות מעדיפות מקומות רטובים; לכן, אם אטייל במקומות רטובים, אשמע קרקורים רבים.

לפנינו משפט אשר חלקו הראשון מציג קשר בין שני גורמים: קרפדות ומקומות רטובים, וחלקו השני מציג שאם אהיה במקום בו נמצא הגורם השני (מקומות רטובים) אתקל בקולות אשר נגרמים על ידי הגורם הראשון (הקרפדות). מכיוון שהמבנה הלוגי המוצע **אינו** דומה לקשר המוצג בשאלה זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): פריחת הדורים גורמת לתגובה אלרגית; לכן, אם תהיה לי תגובה אלרגית, לא אוכל להתקרב לעצי הדר.

לפנינו משפט אשר חלקו הראשון מציג קשר בין שני גורמים: פריחת הדורים ותגובה אלרגית, וחלקו השני של המשפט מציג שאם אסבול מהגורם השני (תגובה אלרגית) לא כדאי שאתקרב לגורם הראשון. מכיוון שהמבנה הלוגי המוצע **אינו** דומה לקשר המוצג בשאלה זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): נשים אוהבות גברים מזוקנים; לכן, אם אתגלח, לא אתחתן

המשפט מציג בחלקו הראשון קשר בין שני גורמים: נשים נמשכות לגברים מזוקנים, ובחלקו השני טוען שאם הגורם השני ינוטרל (אתגלח) אז ימנע נזק (חתונה), הנגרם מן הגורם הראשון (נשים). מכיוון שהטיעון לוגי והמסקנה הם בעלי קשר דומה לזה שבמשפט המקורי זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

13. **השאלה:** לדעתה של שרון, עקרון הפרדת הרשויות _____, אולם היא סבורה ש _____ להקפיד על קיומו, שכן הוא _____ ביסוס שלטון החוק, וכל עוד שלטון החוק אינו מבוסס דיו .

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): לדעתה של שרון, עקרון הפרדת הרשויות **אינו ערך מקודש כשלעצמו**, אולם היא סבורה **שכדאי בכל זאת** להקפיד על קיומו, שכן הוא **נחוץ לביסוס שלטון החוק**, וכל עוד שלטון החוק אינו מבוסס דיו **ישרור במדינה מצב בלתי נסבל**.

תמצות התשובה: בחלקו הראשון של המשפט נאמר כי שרון אינה חושבת שחובה תמיד להפריד רשויות, **אבל** לדעתה ההפרדה כדאית. חלקו הראשון של המשפט הגיוני שכן יש ניגוד בין העובדה שהיא חושבת שעיקרון הפרדת הרשויות אינו מקודש לבין העובדה שהיא חושבת שכדאי להקפיד על קיומו.

מילת היחס "שכן" מלמדת אותנו כי בחלקו השני של המשפט שרון מסבירה מדוע כדאי לקיים את שלטון החוק. במשפט שלפנינו, ההסבר הניתן הוא שכדאי לקיים את שלטון החוק על מנת שיהיה ניתן לבסס את שלטון החוק (לאכוף את חוקי המדינה), מכיוון שכאשר שלטון החוק אינו מבוסס (לא יהיה ניתן לאכוף את חוקי המדינה), המצב בה יהיה בלתי נסבל. מכיוון שההסבר לקיומו של שלטון החוק הוא הגיוני – שהרי ברור כי מצב בלתי נסבל אינו כדאי – הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

14. **השאלה:** ראשי הצבא סירבו להביע תמיכה פומבית בהחלטות הקיסר, _____ להצטרף למורדים בו. הקיסר _____ והסביר: "מבחינתי, מי ש _____, הוא למעשה _____".

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): ראשי הצבא סירבו להביע תמיכה פומבית בהחלטות הקיסר, **אך לא נמנעו מלגנות את החיילים שהחליטו להצטרף למורדים בו.** הקיסר **התמקד בפן החיובי של התנהגותם** והסביר: מבחינתי, מי שמתנגד לאויבי, הוא למעשה בעדי."

תמצות התשובה: בחלקו הראשון של המשפט, נאמר כי ראשי הצבא לא תמכו באופן פומבי בקיסר, אולם גינו את מתנגדיו – החיילים שהצטרפו למורדים בקיסר. חלקו הראשון של המשפט הגיוני, מכיוון שיש אכן ניגוד בין חוסר התמיכה הפומבי בקיסר של ראשי הצבא לבין התנגדותם לאלו שהתקוממו נגדו. בחלקו השני של המשפט נאמר כי הקיסר, שהתמקד בחלק החיובי בהתנהגותם, אמר שמי שמתנגד לאויביו הוא למעשה תומך שלו. החלק השני אף הוא הגיוני. מכיוון שהתמקדות הקיסר בתמיכתם של ראשי הצבא בו, הוא אכן התמקדות בפן החיובי בהתנהגותם (מבחינתו), הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

15. **השאלה:** כלכלנים טוענים כי אין תקופה טובה _____ מימים אלה _____ דירה, שכן השוק נמצא כעת ב _____ של מגמת _____ במחירי הדירות.

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): כלכלנים טוענים כי אין תקופה טובה **פחות** מימים אלה **למכירת** דירה, שכן השוק נמצא כעת **בסופה** של מגמת **עלייה** במחירי הדירות.

תמצות המשפט: זוהי התקופה הגרועה ביותר למכירת דירה, מכיוון שהשוק נמצא בסוף העלייה במחירי הדירות.

אם השוק נמצא בסוף מגמת עלייה במחירי הדירות הרי שמחירי הדירות הגיעו לשיא שממנו מחירי הדירות יכולים רק לרדת. מכיוון שלפי נתון זה זוהי תקופה מצוינת למכירת דירה, בניגוד לאמור בחלק הראשון במשפט, התשובה נפסלת.

תשובה (2): כלכלנים טוענים כי אין תקופה טובה **יותר** מימים אלה **לקניית** דירה, שכן השוק נמצא כעת **בתחילתה** של מגמת **ירידה** במחירי הדירות.

תמצות המשפט: זוהי התקופה הטובה ביותר לקניית דירה מכיוון שמחירי הדירות בשוק נמצאים בתחילתה של מגמת ירידה.

אם מחירי הדירות בשוק נמצאים בתחילתה של מגמת ירידה הרי שצפוי כי מחירי הדירות ימשיכו לרדת, ובעתיד מחירן יהיה נמוך יותר. לכן, בניגוד לאמור בחלקו הראשון של המשפט, זוהי תקופה שאינה טובה לקניית דירה מכיוון שבעתיד מחירי הדירות יהיו נמוכים יותר. התשובה נפסלת.

תשובה (3): כלכלנים טוענים כי אין תקופה טובה **פחות** מימים אלה **לקניית** דירה, שכן השוק נמצא כעת **בשיאה** של מגמת **ירידה** במחירי הדירות.

תמצות המשפט: זוהי התקופה הגרועה ביותר לקניית דירה מכיוון שהשוק נמצא בשיא מגמת הירידה במחירי הדירות.

אם אנו נמצאים בשיא הירידה במחירי הדירות, הרי שכעת מחירן הוא הנמוך ביותר ומכאן והלאה המחירים צפויים לעלות. לכן, בניגוד לאמור בחלקו הראשון של המשפט, זוהי תקופה מעולה לקנות דירה שכן בעתיד מחירן יהיה גבוה יותר. התשובה נפסלת.

דצמבר 2015 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

תשובה (4): כלכלנים טוענים כי אין תקופה טובה יותר מימים אלה **למכירת** דירה, שכן השוק נמצא כעת **בסופה** של מגמת עלייה במחירי הדירות.

תמצות המשפט: זוהי התקופה הטובה ביותר למכור דירה מכיוון שאנו נמצאים בסופה של עלייה במחירי הדירות.

אם כעת אנו נמצאים בסופה של מגמת עלייה במחירי הדירות הרי שמחירי הדירות נמצאים כעת בשיא. לכן, כפי שנאמר בחלקו הראשון של המשפט, זוהי התקופה הטובה ביותר למכור דירה, וזאת מכיוון שבעל הנכס יקבל בעבור הדירה את סכום הכסף הגבוה ביותר. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).

16. השאלה: באליפות העולם בכדור-נוצה מתחרים ארבעה שחקנים: איציק, בני, גיל ודוד. בכל שלב נערך רק משחק אחד בין שני מתמודדים, המפסיד יוצא מהתחרות והמנצח משחק בשלב הבא מול שחקן שטרם שיחק, וכך עד למשחק הגמר. ידוע כי אם גיל משחק מול יריב ששיחק במשחק הקודם בתחרות מול בני, הוא מפסיד, ובכל מקרה אחר הוא מנצח.

אם גיל שיחק במשחק הראשון בתחרות, הוא -

פיתרון: ראשית, נבין את כללי המשחק:

בכל שלב יש משחק אחד בלבד בין שני מתמודדים. המנצח ממשיך לשלב הבא, כלומר להתמודד עם המתמודדים שטרם שיחקו.

לפי הכלל אם גיל משחק מול יריב אשר בסיבוב הקודם שיחק מול בני, גיל מפסיד לו, בכל מצב אחר גיל מנצח.

אם גיל משחק בסיבוב הראשון, הרי שהיריב שמולו הוא משחק לא שיחק בסיבוב הקודם מול בני, שכן זה הסיבוב הראשון, כלומר לא היה סיבוב קודם, ולכן על פי הכלל גיל בהכרח מנצח אותו. בסיבוב השני משחק גיל מול יריב חדש, אחד משני השחקנים שטרם שיחק, ולכן זהו סיבוב המשחק הראשון עבורו. מכיוון שהשחקן שמולו גיל משחק לא שיחק בסיבוב הקודם מול בני, הרי שגיל בהכרח מנצח אותו. בסיבוב הבא, שהוא הסיבוב האחרון, כלומר משחק הגמר, משחק גיל שוב מול שחקן שטרם שיחק מול אף אחד לפני, ולכן בהכרח מנצח אותו. מצאנו כי אם גיל משחק בסיבוב הראשון בתחרות, הרי שהוא מנצח את התחרות, כלומר מנצח את משחק הגמר.

תשובה (4).

17. השאלה: יוסי: "נראה לי שעצי האבוקדו פרחו השנה מוקדם מהרגיל."

נחום: "מדוע נראה לך כך?"

יוסי: "מפני שפרות האבוקדו הבשילו השנה מוקדם מהרגיל."

נחום: "אתה טועה: _____."

איזה מן המשפטים הבאים משלים את דברי של נחום באופן הטוב ביותר?

פיתרון: נסכם את השיחה בין יוסי לנחום:

יוסי אומר לנחום כי מכך שראה כי פרות האבוקדו הבשילו מוקדם מהרגיל הוא מסיק כי ככל הנראה העצים פרחו השנה מוקדם מהרגיל.

נחום אומר ליוסי שהוא טועה, כלומר לדעתו של נחום עצי האבוקדו לא פרחו השנה מוקדם מהרגיל.

נעבור על התשובות המוצעות ונבדוק איזו מן התשובות מביאה למסקנה שיוסי טעה ונחום צודק, כלומר איזו תשובה מביאה למסקנה כי **העצים לא פרחו השנה מוקדם מהרגיל**.

תשובה (1): אם עצי האבוקדו פורחים מאוחר, היבול רב, והפרי מבשיל מוקדם רק אם יבול האבוקדו דל

התשובה מורכבת משני כללים:

כלל ראשון: אם עצי האבוקדו פורחים מאוחר, היבול רב.

כלל שני: הפרי מבשיל מוקדם רק אם יבול האבוקדו דל.

דצמבר 2015 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

אנו יודעים כי יוסי ראה שהשנה הפרי הבשיל מוקדם, ולפיכך ניתן להסיק בעזרת הכלל השני כי יבול האבוקדו השנה היה דל.

לפי הכלל הראשון אם עצי האבוקדו פורחים מאוחר היבול רב, ולכן ניתן להסיק כי כאשר היבול אינו רב, כלומר היבול דל, העצים אינם פורחים מאוחר, כלומר, העצים פורחים מוקדם. משילוב הכללים הניתנים בתשובה זו ניתן להסיק כי יוסי הוא שצדק, כלומר **העצים פרוחו מוקדם**, ולכן זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): אם פרות האבוקדו מבשילים מאוחר, היבול רב, ופריחה מוקדמת של עצי האבוקדו גוררת יבול דל.

כלל ראשון: אם פרות האבוקדו מבשילים מאוחר, היבול רב.

כלל שני: פריחה מוקדמת של העצים גוררת יבול דל.

אנו יודעים כי יוסי ראה שהשנה הפרי הבשיל מוקדם, מכיוון שהכלל מתייחס למצב שבו הפרות מבשילים מאוחר, הרי שלא ניתן לדעת מן הכלל מה התוצאה של הבשלה מוקדמת של הפרות. שילוב הכללים אינו תומך בטענתו של יוסי או בטענתו של נחום, ומכאן שזו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): אם פרות האבוקדו מבשילים מוקדם, היבול רב, ופריחה מאוחרת של עצי האבוקדו גוררת יבול דל.

כלל ראשון: אם פרות האבוקדו מבשילים מוקדם, היבול רב.

כלל שני: פריחה מאוחרת של העצים גוררת יבול דל.

אנו יודעים כי יוסי ראה שהשנה הפרי הבשיל מוקדם, ומכאן שניתן להסיק על סמך הכלל הראשון שהיבול השנה היה רב.

על פי הכלל השני פריחה מאוחרת של עצי האבוקדו גוררת יבול דל, מכיוון שהשנה היבול היה רב, הרי שניתן להסיק שלא הייתה פריחה מאוחרת, כלומר הפריחה של העצים הייתה מוקדמת. מצאנו כי יתכן שמסקנתו של יוסי נכונה, כלומר זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): אם עצי האבוקדו פורחים מוקדם, היבול רב, והפרי מבשיל מוקדם רק אם יבול האבוקדו דל.

כלל ראשון: אם עצי האבוקדו פורחים מוקדם, היבול רב.

כלל שני: הפרי מבשיל מוקדם רק אם יבול האבוקדו דל.

אנו יודעים כי יוסי ראה שהשנה הפרי הבשיל מוקדם, ומכאן שניתן להסיק על סמך הכלל השני שהיבול השנה היה דל. לפי הכלל הראשון אם עצי האבוקדו פורחים מוקדם היבול רב. ומכאן שאם אכן עצי האבוקדו היו פורחים מוקדם, היבול היה רב, ומכאן **שלא יתכן** כי הפרות היו מבשילים מוקדם, שכן הם מבשילים מוקדם רק כאשר היבול דל. מכיוון שמצאנו כי מסקנתו של יוסי אינה נכונה, הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: מהפסקה הראשונה עולה כי הוגים שונים לאורך ההיסטוריה _____ חלוקים בנוגע לשיטה הנכונה לגילוי התשובות האמתיות, _____ בנוגע לעצם קיומה של שיטה כזאת.

פיתרון: בתחילת הפסקה הראשונה נכתב כי נקודת המוצא של ברלין היא שלאורך השנים התבססה ההגות המערבית על שלושה עקרונות:

1. לכל שאלה יש תשובה, ותשובה זו היא התשובה היחידה.

2. יש שיטה אחת בלבד לגילוי התשובה. לגבי נקודה זו נאמר בפסקה, כי לא הייתה מחלוקת שיש שיטה אחת אולם יש וויכוח בנוגע למהי השיטה.

3. כל האמיתות משתלבות ליצירת מערכת אחת בעלת תוקף אוניברסלי.

כלומר, לפי הפסקה הוגים שונים לאורך ההיסטוריה חלוקים בנוגע לשיטה הנכונה לגילוי האמיתות, אך מסכימים כי קיימת שיטה כזאת.

תשובה (2).

19. **השאלה:** לפי טענתו של ברלין המובאת בפסקה הראשונה ההגות המערבית גורסת שידיעת האמת -

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): היא תנאי הכרחי ליצירת התנאים האידיאליים לקיומם של בני האדם

בסוף הפסקה נכתב כי ברלין טוען שבמערב רווחת התפיסה כי מטרתו של הקיום האנושי היא גילוי האמת. בסופו של דבר נוצרת אוטופיה בה החברה חיה במערך אמיתות שהם למעשה התנאים לקיום אידיאלי של האנושות. כלומר, על פי ההגות המערבית "ידיעת" האמיתות האלה היא התנאי לקיום אידיאלי של האדם. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2): אינה אפשרית, שכן יש יותר מאמת אחת

לפי הנאמר בתחילת הפסקה כל ההוגים מסכימים כי יש אמת אחת בלבד אך מתווכחים על הדרך לגילוייה. לכן, הטענה כי יש יותר מאמת אחת אינה נכונה, ומכאן שהתשובה נפסלת.

תשובה (3): חיונית כדי לבסס את עקרונות היסוד של ההגות המערבית

לפי הקטע, ידיעת האמת אינה הכרחית לביסוס עקרונות היסוד של ההגות מערבית, אלא חלק מעקרונות היסוד של ההגות המערבית היא כי יש לחשוף את האמיתות השונות. התשובה נפסלת.

תשובה (4): יכולה להיות מושגת רק באמצעות השיטה המדעית

כאמור, ההוגים המערביים מסכימים כי יש שיטה אחת למציאת האמת, אך חלוקים בשאלה מהי שיטה זו. לדעת חלקם ניתן לעשות זאת באמצעות מדע, אחרים טוענים כי אפשר לגלות אותה באמצעות הדת, וחלק גורסים כי יש שיטות אחרות לגלות אותה (שורות 4-6). לכן, לא נכון לומר כי ניתן להשיג אותה רק באמצעות המדע. התשובה נפסלת.

תשובה (1).

20. **השאלה:** מה שהיה אוסף אקראי לכאורה של תצפיות (שורה 12) נעשה בעקבות תגליות מדעיות מהפכניות

במאה ה-17 -

פיתרון: על פי הקטע אפשרו כמה תגליות מהפכניות לארגן אוסף של תצפיות במסגרת תאורטית לכידה אחת (שורות 11-13).

תשובה (4).

21. **השאלה:** לדידם של הוגי דעות בני המאה ה-17, המוסר, הפוליטיקה וארגון החברה היו תחומים -

פיתרון: לפי הפסקה השנייה התגליות בתחום הפיזיקה והביולוגיה במאה ה-17, אפשרו לארגן אוסף של תצפיות במסגרת לכידה אחת, העניקו אמינות לשיטה המדעית, ועודדו הוגים בני התקופה לטעון שאפשר ליישם את השיטה המדעית גם בתחומים של המוסר הפוליטיקה ותחומי החברה (שורות 11-14).

תשובה (2).

22. **השאלה:** איזה מהמשפטים להלן מסכם את עמדתו של ברלין, המוצגת בשורות 20-26?

פיתרון: תמצית גישתו של ישעיהו ברלין לפי הפסקה האחרונה היא כי אין תשובה אחת נכונה לכל שאלה אנושית, ולא ייתכן שהתשובות הנכונות לכל השאלות יצרו תמונת עולם לכידה. לפיכך, התפיסה כאילו אנחנו צועדים לעבר אמת חובקת כל ואידיאל אוטופי אינה נכונה, ובמקומה יש לשאוף לפלורליזם ערכי. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): בין מערכות ערכיות שונות, ואפילו בין ערכי אותה מערכת, מתגלות התנגשויות וסתירות ומכאן שרק מקצת המערכות האלה אמתיות ולכידות, ואילו האחרות בהכרח שגויות.

תשובה זו אינה נכונה, שכן לפי ברלין אמנם יש התנגשויות וסתירות בין מערכות ובתוך אותה מערכת, אך אין תשובה אחת נכונה לכל שאלה ולא ניתן ליצור תמונת עולם לכידה (שורות 24-26).

דצמבר 2015 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

תשובה (2): מכיוון שמערכות ערכים שונות מתנגשות זו בזו, וכדי למנוע התנגשויות חסרות תכלית בין החברות האנושיות, יש להגיע לשיטה לגילוי תשובות אמתיות שתתקבל על כל החברות האנושיות.

תשובה זו אינה נכונה. ברלין אינו טוען שיש צורך להגיע לשיטה לגילוי תשובות אמתיות, שכן לטענתו אין כלל תשובות אמתיות.

תשובה (3): מכיוון שכל שיטה לגילוי תשובות אמתיות מניבה תשובות שונות, יש לאחד את כל השיטות לשיטה אחת כללית, שלפיה תהיה לכל שאלה תשובה אמתית אחת בלבד.

תשובה זו אינה נכונה. ברלין אינו טוען שיש צורך להגיע לשיטה לגילוי תשובות אמתיות, ולטענתו אין כלל תשובות אמתיות.

תשובה (4): בין מערכות ערכיות שונות, ואפילו בין ערכים באותה מערכת, מתגלות התנגשויות וסתירות, מכאן שייטכנו תשובות נכונות שונות לאותן שאלות, דבר שמונע את קיומה של מערכת אמתות לכידה אחת. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

---

23. השאלה: "מרוקנת את מושג הקדמה מתוכן" (שורה 27) כלומר -

פיתרון: בפסקה הראשונה מוצגת התפיסה שבה האמינו בתרבות המערב כי "תכליתו של הקיום האנושי היא לחשוף את האמיתות האוניברסליות האלה ולחיות לאורן. לפי תפיסה זו, ההיסטוריה היא תהליך ממושך של צעידה אל עבר חשיפת האמת, שתכליתו היא יצירת אוטופיה – חברה המבוססת על מערך אמיתות מושלם.. (שורות 7-10), על פי טענתו של ברלין בפסקה האחרונה: "לאותה שאלה ייתכנו תשובות שונות בהקשרים שונים. מאחר שאין תשובה אחת נכונה לכל שאלה אנושית, ממילא לא ייתכן שהתשובות הנכונות לכל השאלות ייצרו תמונת עולם לכידה. תפיסה זו של מהות האמת ממוטטת את תפיסת ההיסטוריה כצעידה אל עבר אידיאל אוטופי חסר סתירות ומרוקנת את מושג הקדמה מתוכן". בהקשר של הדברים האמורים בפסקה הראשונה, הרי שלפי ברלין, מכיוון שלמעשה אין אמת נצחית הרי שאין צעידה קדימה אל עבר עתיד שבו החברה תהיה מבוססת על מערך אמיתות, ולפיכך כל רעיון הקדמה מתרוקן מתוכן.

תשובה (2).
